

GENERALINIO ADVOKATO
PAOLO MENGOZZI IŠVADA,
pateikta 2006 m. lapkričio 30 d.¹

I — Įžanga

1. 2004 m. kovo 30 d. Nutartimi dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą *Högsta domstolen* (Švedijos Aukščiausiasis teismas) Teisingumo Teismui pateikė keturis prejudicinius klausimus dėl EB 28, 30 ir 31 straipsnių išaiškinimo.
2. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar tokios įstatymo nuostatos, kaip antai 1994 m. gruodžio 16 d. įstatymo dėl alkoholio (*alkohollagen*, toliau – įstatymas dėl alkoholio), kuriomis nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą numatytomis sąlygomis draudžiama privatiems asmenims asmeniniams poreikiams importuoti alkoholinius gėrimus, kurių mažmeninė prekyba Švedijoje vykdoma pagal monopolijos sąlygas, turi būti nagrinėjamos atsižvelgiant į EB 31 straipsnį, susijusį su valstybinių komercinio pobūdžio monopolijų pertvarkymu, ar į EB 28 straipsnį, kuris draudžia visus kiekybinius importo apribojimus arba lygiaverčio poveikio priemones (pirmasis klausimas), ir ar šios nuostatos neatitinka vieno iš šių straipsnių (antrasis, trečiasis ir ketvirtasis klausimai).
3. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas nagrinėjant ginčą tarp vienuolikos Švedijos piliečių, tarp kurių K. Rosengren, ir *Riksåklagaren* (Karalystės prokuroras) dėl importuotų paštu vyno dėžių, kurių dalis užsakyta internetu iš Danijos platintojo ir dalis tiesiogiai iš Ispanijos gamintojo, pažeidžiant įstatymą dėl alkoholio, konfiskavimo.
4. Iš pradžių byla buvo paskirta Teisingumo Teismo trečiajai kolegijai, kurios posėdis įvyko 2005 m. lapkričio 30 dieną.
5. 2006 m. kovo 30 d. posėdyje generalinis advokatas A. Tizzano, kuriam ši byla prieš tai buvo paskirta, pateikė savo išvadą.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

6. Atsakydamas išvadoje į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo pirmąjį klausimą, generalinis advokatas pirmiausia pasiūlė įstatymo dėl alkoholio 4 skyriaus nuostatas, susijusias su draudimu privatiems asmenims importuoti alkoholinius gėrimus asmeniniams poreikiams, vertinti EB 31 straipsnio atžvilgiu². Generalinis advokatas, pagrįsdamas šią išvadą ir remdamasis sprendimo *Franzén*, susijusio su Švedijos mažmeninės prekybos alkoholiu monopolija³, motyvais, teigė, kad įstatymo dėl alkoholio 4 skyriaus nuostatos yra susijusios su mažmeninės prekybos alkoholiu monopolija – *Systembolaget Aktiebolag* (toliau – *Systembolaget*), nes jos iš esmės susijusios su įstatymu dėl alkoholio šiai monopolijai suteiktos specifinės funkcijos, kuri pasireiškia ne tik alkoholinių gėrimų pardavimu Švedijos rinkoje, bet ir vienintelio ir kontroliuojamo šių gėrimų įsigijimo kanalo sukūrimu, įgyvendinimu⁴.

7. Kai dėl klausimo, ar įstatymo dėl alkoholio 4 skyriuje numatytas draudimas privatiems asmenims importuoti alkoholinius gėrimus asmeniniams poreikiams atitinka EB 31 straipsnį (problema, kuri yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo antrojo klausimo dalykas), generalinis advokatas A. Tizzano nusprendė, kad šiuo atveju taip nėra.

8. Nagrinėdamas visą įstatymu dėl alkoholio nustatytą sistemą, generalinis advokatas A. Tizzano šiuo atžvilgiu pabrėžė, kad įstatymas suteikė *Systembolaget* teisę pagal faktinių pagrindinės bylos aplinkybių metu taikytinos įstatymo dėl alkoholio 5 skyriaus 5 straipsnio redakcijos nuostatas atsisakyti dėl „rimtų sumetimų“ vykdyti klientų specialius užsakymus ir prašymus importuoti alkoholinius gėrimus, kurių nėra mažmeninės prekybos monopolijos asortimente, ir todėl neatmestina galimybė, kad taip suteikta *Systembolaget* teise gali būti diskriminuojant pasinaudota alkoholinių gėrimų, pagamintų kitose valstybėse narėse, nenaudai.

9. Esant tokioms sąlygoms, jei ši diskrecija turėtų būti įgyvendinta diskriminuojančiai, ir kadangi Švedijos Karalystė nenurodė jokio objektyvaus reikalavimo, galinčio pateisinti prekių iš kitų valstybių narių nepalankesnę padėtį, kuri gali atsirasti pritaikius kartu įstatymo dėl alkoholio 4 skyriaus ir 5 skyriaus 5 straipsnio nuostatas, generalinis advokatas A. Tizzano pasiūlė padaryti išvadą, kad privatiems asmenims nustatytas draudimas importuoti į Švediją alkoholinius gėrimus asmeniniams poreikiams neatitinka EB 31 straipsnio⁵.

10. Atsižvelgdama į klausimo, ar įstatymo dėl alkoholio 4 skyriaus nuostatų savybės

2 — 2006 m. kovo 30 d. Generalinio advokato A. Tizzano išvada (43 punktas).

3 — 1997 m. spalio 23 d. Sprendimas *Franzén* (C-189/95, Rink. p. I-5909).

4 — Minėtos išvados 41–43 punktai

5 — Ten pat (58–61 punktai).

leidžia manyti, kad jos yra nesusijusios su to paties įstatymo nuostatomis, kurios nustato normas dėl mažmeninės prekybos alkoholiu monopolijos veikimo, ir ar jos turi būti nagrinėjamos EB 28 straipsnio, ar EB 31 straipsnio atžvilgiu, svarbą, 2006 m. balandžio 27 d. Teisingumo Teismo trečioji kolegija pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 44 straipsnio 3 ir 4 dalis nusprendė perduoti bylą Teisingumo Teismui, kuris ją paskyrė nagrinėti didžiajai kolegijai.

11. 2006 m. birželio 14 d. didžioji kolegija nusprendė atnaujinti žodinę proceso dalį ir paskyrė posėdį 2006 m. rugsėjo 19 dieną.

12. Kolegija taip pat nurodė pagrindinės bylos šalims ir suinteresuotiesiems asmenims, numatytiems Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnyje, kurie pateikė rašytines pastabas prieš 2005 m. lapkričio 30 d. posėdį arba žodines pastabas per šį posėdį, savo kalbose sutelkti dėmesį į klausimą, ar įstatymo dėl alkoholio 4 skyriaus nuostatų savybės, kurių tikslas yra uždrausti privatiems asmenims importuoti alkoholį į Švediją, leidžia manyti, kad tokios nuostatos yra nesusijusios su to paties įstatymo nuostatomis, kurios nustato normas dėl mažmeninės prekybos alkoholiu monopolijos veikimo.

13. Teisingumo Teismo pageidavimu kalbose sutelktas dėmesys šioje byloje tiesiogiai atkartoja kriterijų, kurį jis nustatė minėtame sprendime *Franzén*.

14. Iš tiesų šio sprendimo motyvų 35 ir 36 punktuose Teisingumo Teismas nusprendė, kad „normos, susijusios su monopolijos buvimu ir veikimu, turi būti nagrinėjamos (EB 31) straipsnio nuostatų, kurios konkrečiai taikomos nacionalinės komercinio pobūdžio monopolijos išimtinių teisių įgyvendinimui, atžvilgiu“⁶, o „kitų nacionalinės teisės aktų nuostatų, kurios (nėra) susijusios su monopolijos veikimu, nors ir daro jai įtaką, poveikis prekybai Bendrijoje turi būti nagrinėjamas (EB 28) straipsnio atžvilgiu“⁷.

15. Remiantis 2006 m. birželio 14 d. Nutarimi, ieškovai pagrindinėje byloje, Švedijos Karalystė, Suomijos Respublika, Norvegijos Karalystė, Europos Bendrijų Komisija ir ELPA priežiūros institucija buvo išklaustyti per 2006 m. rugsėjo 19 d. posėdį.

16. Iš esmės trys byloje dalyvaujančios vyriausybės teigė, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos normos yra susijusios su mažmeninės prekybos alkoholiu monopolijos buvimu ir veikimu, todėl pagal minėtame sprendime *Franzén* nustatytą kriterijų turi būti nagrinėjamos EB 31 straipsnio atžvilgiu.

6 — Minėto sprendimo 35 punktas.

7 — Ten pat (36 punktas).

17. Taigi jos pritaria generalinio advokato A. Tizzano pozicijai, išdėstyta išvadoje šioje byloje atsakant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pirmąjį klausimą.

18. Ieškovai pagrindinėje byloje, Komisija ir ELPA priežiūros institucija, taip pat remdamosi minėtu sprendimu *Franzén*, pateikė visiškai priešingus argumentus nei tie, kurių laikosi byloje dalyvaujančios vyriausybės.

19. Jie teigia, kad nors nagrinėjamos normos daro poveikį mažmeninės prekybos alkoholiu monopolijai, jos vis dėlto yra nesusijusios su jos buvimu ir veikimu, todėl turi būti nagrinėjamos EB 28 ir 30 straipsnių atžvilgiu. Iš esmės jų nuomonė grindžiama prielaida, kad tik normos, konkrečiai taikomos valstybinei komercinio pobūdžio monopolijai, kai ji naudojasi savo išimtinėmis teisėmis, yra susijusios su šia monopolija. Šios šalys mano, kad nagrinėjamu atveju taip nėra. ELPA priežiūros institucija priduria, kad, pirma, EB 31 straipsnis turi būti aiškinamas griežtai ir, antra, specifinė monopolijos funkcija yra neatskiriama nuo jos išimtinių teisių apimtys.

20. Šioje išvadoje atsakydamas į pirmąjį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą, iš esmės noriu dėmesį skirti kai kuriems klausimams, kuriuos nagrinėjo šalys, dalyvavusios 2006 m. rugsėjo 19 d. posėdyje.

21. Kaip bus nurodyta vėliau nagrinėjant šį klausimą, mano vertinimas sutampa su generalinio advokato A. Tizzano išvadoje šioje byloje pateiktu pagrindiniu vertinimu.

22. Vis dėlto aš manau, kad reikia taip pat pateikti kelias pastabas dėl atsakymo į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo antrąjį klausimą, nes mano požiūris kai kuriais atžvilgiais skiriasi nuo argumentų, kuriuos šiuo klausimu pateikė generalinis advokatas A. Tizzano savo išvadoje šioje byloje.

23. Atsižvelgiant į atsakymą, kurį siūlau pateikti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pirmuosius du klausimus, mano nuomone, nereikia nagrinėti trečiojo ir ketvirtojo klausimų, susijusių su EB 28 ir 30 straipsnių aiškinimu, kuriuos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateikė tik papildomai.

II — Teisinė analizė

A — Dėl pirmojo prejudicinio klausimo

24. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmuoju klausimu klausia, ar „draudimas (nurodytas sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą) privatiems asmenims importuoti gali būti laikomas mažmeninės prekybos monopolio veikimo dalimi ir dėl šios priežasties nėra uždraustas EB 28 straipsniu ir gali būti vertinamas tik EB 31 straipsnio atžvilgiu“.

1. Dėl EB 31 straipsnio išaiškinimo

25. ELPA priežiūros institucija savo rašytinėse pastabose teigia, kad EB 31 straipsnis yra *lex specialis*, kuris nukrypsta nuo EB 28 straipsnio nuostatų, ir dėl to turi būti aiškinamas griežtai. Remdamasi minėto sprendimo *Franzén* motyvų 35 punktu, ji daro išvadą, kuriai pritaria ir ieškovai pagrindinėje byloje bei Komisija, kad EB 31 straipsnis taikomas tik nacionalinėms nuostatoms, konkrečiai taikomoms valstybinei komercinio pobūdžio monopolijai, kai ji naudoja savo išimtinėmis teisėmis. ELPA priežiūros institucijos nuomone, specifinė monopolijos funkcija yra neatskiriama nuo jos išimtinių teisių apimtys.

26. Man atrodo, kad ši pozicija susiformavo išsamiai neperskaičius Teisingumo Teismo praktikos.

27. Pirmiausia, net jeigu EB 31 straipsnis gali būti apibūdintas kaip *lex specialis*⁸, kuris skirtas pertvarkyti nacionalines komercinio pobūdžio monopolijas, toks apibūdinimas nelemia to, kad ši nuostata turi būti aiškinaama griežtai.

28. Iš tiesų Teisingumo Teismas yra ne kartą priminęs, kad EB 31 straipsnis yra skirtas užtikrinti, kad būtų laikomasi pagrindinės laisvo prekių judėjimo visoje bendrojoje rinkoje taisyklės, kai vienoje ar kitoje valstybėje narėje konkrečiai prekei taikomas komercinio pobūdžio monopolis⁹. Tačiau jis taip pat nurodė, kad EB sutarties 31 straipsnio tikslas yra suderinti valstybių narių galimybę išsaugoti kai kurias valstybines komercinio pobūdžio monopolijas, kaip viešąjį interesą užtikrinančias priemones, su bendrosios rinkos įsteigimo ir veikimo reikalavimais¹⁰. Taigi tai nėra nuostata, leidžianti nukrypti nuo laisvo prekių judėjimo, priešingai nei, pavyzdžiui, EB 30 straipsnis,

8 — Žr. šia prasme 1976 m. vasario 17 d. Sprendimą *Miritz* (91/75, Rink. p. 217, 5 punktas) ir 1979 m. vasario 20 d. Sprendimą *Rewe-Zentral*, vadinamąjį *Cassis de Dijon* (120/78, Rink. p. 649, 7 punktas).

9 — Žr. visų pirma 1995 m. gruodžio 14 d. Sprendimą *Banchero* (C-387/93, Rink. p. I-4663, 27 punktas) ir minėtą sprendimą *Franzén* (37 punktas).

10 — Minėtas sprendimas *Franzén* (39 punktas) ir 2005 m. gegužės 31 d. Sprendimas *Hanner* (C-438/02, Rink. p. I-4551, 35 punktas).

kuriam griežto nuostatų aiškinimo principas taikomas nuolat.

vusių šioje byloje Teisingumo Teisme, neginčijo šios teismo praktikos.

29. Todėl, nors aiškiai sutinkama su tuo, kad EB 31 straipsnio taikymo sritis yra ribota dėl paties jo tikslo, aš vis dėlto nemanau, kad šios nuostatos turi būti aiškinamos griežtai.

30. Be to, manau, kad negalima sutikti su ieškovų pagrindinėje byloje, Komisijos ir ELPA priežiūros institucijos argumentu, grindžiamu minėto sprendimo *Franzén* motyvų 35 punktu, pagal kurį tik normos, susijusios su monopolijos buvimu ir veikimu, kurios konkrečiai taikomos monopolijai, kai ji naudojasi savo išimtinėmis teisėmis, patenka į EB 31 straipsnio taikymo sritį.

31. Kaip tą nurodė generalinis advokatas A. Tizzano savo išvados 38 punkte, iš Teisingumo Teismo praktikos aišku, kad jis pabrėžia veiklą, kuri „iš esmės susijusi su (monopolijai priskirtos) specifinės funkcijos įgyvendinimu“¹¹. Nė viena iš šalių, dalyva-

32. Vis dėlto reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismo praktika, taip pat ir cituota minėto sprendimo *Franzén* motyvų 35 ir 36 punktuose, nėra visiškai vienareikšmė dėl monopolijos „specifinės funkcijos“ sąvokos *tikslios apimties*. Man atrodo, kad būtent dėl to ELPA priežiūros institucija taip pat siūlo padaryti išvadą, kad specifinė monopolijos funkcija neatskiriama nuo jos išimtinių teisių apimties.

33. Išnagrinėjus kai kuriuos Teisingumo Teismo sprendimus šis aiškinimas *a priori* galėtų būti įtikinantis. Antai sprendimo *Cassis de Dijon*¹² motyvų 7 punkte, į kurį daroma nuoroda minėto sprendimo *Franzén* 35 punkte, Teisingumo Teismas nurodė, kad EB 31 straipsnis „neturi reikšmės nacionalinėms nuostatoms, nesusijusioms su monopolijos specialios funkcijos, tai yra jos išimtinės teisės, įgyvendinimu <...>“.

34. Tačiau Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad EB 31 straipsnis taikomas

11 — Žr. šia prasme 1979 m. kovo 13 d. Sprendimą *Peureux* (86/78, Rink. p. 897, 35 punktas), į kurį daroma nuoroda minėto sprendimo *Franzén* 36 punkte, ir 1982 m. balandžio 29 d. Sprendimą *Pabst & Richarz* (17/81, Rink. p. 1331, 23 punktas), kurie nurodo, kad „normos, numatytos (EB 31) straipsnyje, yra susijusios tik su veikla, kuri iš esmės susijusi su nagrinėjamos monopolijos specifinės funkcijos įgyvendinimu, tačiau neturi reikšmės nacionalinių nuostatų, kurios nesusijusios su šios specifinės funkcijos įgyvendinimu, atžvilgiu“.

12 — Minėtas sprendimas *Cassis de Dijon*.

„ne tik importui ir eksportui, kurie yra tiesioginis monopolijos tikslas, bet ir kiekvienam veiksmui, susijusiam su jos buvimu ir darančiam poveikį prekybai konkrečiomis prekėmis tarp valstybių narių <...>“¹³.

35. Be to, Teisingumo Teismas EB 31 straipsnio atžvilgiu išnagrinėjo komercinio pobūdžio monopoliją, kurios specifinė funkcija pasireiškia tam tikrų alkoholio rūšių nacionalinių gamintojų pareiga gaminant šį alkoholį laikytis metinių kvotų, kurias nustato valdžios institucijos, ir tiesti savo produkciją tik monopolijai kartu su šios monopolijos pareiga pirkti šias prekes valdžios institucijos nustatytais kainomis¹⁴. Taigi Teisingumo Teismas, atsižvelgdamas į EB 31 straipsnį, išnagrinėjo nacionalines normas, kurios peržengia monopolijai suteiktos išimtinės teisės įsigyti alkoholį įgyvendinimą *stricto sensu*. Kaip tą nurodė generalinis advokatas A. Tizzano savo išvados 41 ir 42 punktuose, Teisingumo Teismas laikėsi panašaus požiūrio minėtame sprendime *Franzén*.

36. Argumentavimas, kuris neigia specifinės monopolijos funkcijos ir išimtinių teisių apimties sugretinimą, mano manymu, iš tikrųjų teisingas. Pirma, valstybės narės turi apibrėžti monopolijai suteiktą specifinę funk-

ciją, Teisingumo Teismui atliekant kontrolę, o jos išimtinės teisės praktiškai yra tik priemonė įgyvendinti funkciją, kuri jai buvo suteikta. Antra, jei specifinė monopolijos funkcija apsiribotų tik jos išimtinių teisių apimtimi, toks argumentavimas galiausiai prilygtų menkai suprantamai tautologijai, kuri reikštų, kad specifinė monopolijos funkcija yra pati monopolija! Todėl būtų nesuprantama priežastis, dėl kurios Teisingumo Teismo praktika daugiau nei trisdešimt metų pabrėžia sąvoką „specifinė funkcija“, o ne paprasčiausiai sąvoką „išimtinė (-ės) teisė (-ės)“.

37. Todėl aš manau, kad normos, kurioms taikomas EB 31 straipsnis, dėl jų esminės sąsajos su monopolijai suteiktos specifinės funkcijos įgyvendinimu apima visas nuostatas, susijusias su mažmeninės prekybos alkoholiu monopolijos buvimu ir veikimu, tarp jų ir nuostatas, kurios *stricto sensu* neatitinka šiai monopolijai suteiktos išimtinės teisės apimties.

38. Todėl reikia išnagrinėti, ar draudimas privatiems asmenims importuoti alkoholinius gėrimus asmeniniams poreikiams atitinka kriterijų, nurodytą šios išvados anksčiau punkte, tai yra ar jis, nors ir *stricto sensu* neatitinka *Systembolaget* suteiktos išimtinės teisės apimties, yra iš esmės susijęs su mažmeninės prekybos alkoholiu

13 — 1970 m. gruodžio 16 d. Sprendimas *Cinzano* (13/70, Rink. p. 1089, 5 punktas) ir minėtas sprendimas *Miritz* (8 punktas).

14 — 1979 m. kovo 13 d. Sprendimas *Peureux* (119/78, Rink. p. 975, 29 punktas).

monopolijos specifinės funkcijos įgyvendinimu. Jei taip, šis draudimas yra susijęs su aptariamais monopolijos buvimu ir veikimu, todėl patenka į EB 31 straipsnio taikymo sritį.

2. Dėl EB 31 straipsnio taikymo pagrindinėje byloje nagrinėjamai situacijai

39. Įstatymo dėl alkoholio 4 skyrius reglamentuoja privačių asmenų atliekamą alkoholinių gėrimų importą asmeniniams poreikiams. Jis numato, kokiais atvejais toks importas yra leidžiamas, būtent kai vyresni nei 20 metų keleiviai importuoja į Švediją savo asmeniniam vartojimui. Išskyrus išsamiu nurodytus atvejus, kai tai leidžiama, privatiems asmenims importuoti alkoholinius gėrimus asmeniniams poreikiams draudžiama. Šis draudimas taikomas ir nuotoliniams užsakymams, kuriuos atlieka Švedijos vartotojas, neišvykdamas į kitą valstybę narę. Vis dėlto kalbant apie alkoholinius gėrimus, kurių nėra *Systembolaget* asortimente, įstatymo dėl alkoholio 5 skyriaus 5 straipsnis reikalauja, kad privačiam asmeniui pateikus prašymą ši įmonė įvykdytų prašomą užsakymą, nebent tam prieštarauja rimti sumetimai.

40. 2006 m. rugsėjo 19 d. posėdyje dalyvusios šalys diskutavo dėl nagrinėjamų normų taikymo srities.

41. Komisija mano, kad įstatymo dėl alkoholio 4 skyriaus nuostatos, kurias ji apibūdina kaip „privatiems asmenims nustatytą draudimą importuoti“, yra susijusios su ankstesniu nei mažmeninė prekyba alkoholiu (kuri yra vykdoma išimtinė tvarka) etapu ir dėl to nepatenka į EB 31 straipsnio taikymo sritį.

42. ELPA priežiūros institucija teigia, kad nagrinėjamas teisės aktas skirtas ne uždrausti privatiems asmenims importuoti alkoholinius gėrimus asmeniniams poreikiams, o sureguliuoti tokių privataus asmens importuotų gėrimų, kuriuos gali pervežti tik pats asmuo, vežimą. Kadangi šios normos yra nesusijusios su prekybos alkoholiu monopolijos buvimu ir veikimu, ELPA priežiūros institucijos nuomone, jos nepatenka į EB 31 straipsnio taikymo sritį. Atrodo, kad ieškovai pagrindinėje byloje iš esmės laikosi panašios pozicijos. Be to, ELPA priežiūros institucija savo argumentavimą grindžia ELPA teismo sprendimu *HOB-vin*¹⁵.

43. Atvirkščiai, Švedijos vyriausybė, kuriai pritaria kitos dvi byloje dalyvaujančios vyriausybės, teigia, kad draudimas privatiems asmenims importuoti alkoholinius gėrimus asmeniniams poreikiams yra tik vienas iš

15 — 2006 m. sausio 17 d. ELPA teismo sprendimas *HOB-vin* (E-4/05, dar nepaskelbtas ELPA teismo Rinkinyje). Šio sprendimo tekstą galima rasti interneto svetainėje: <http://eftacourt.lu/>.

nacionalinių nuostatų, reglamentuojančių alkoholio nuotolinį pirkimą, kurios patenka į monopolizuotos mažmeninės prekybos alkoholiu sistemą, aspektų.

44. Pirmiausia man atrodo visiškai aišku, kad nagrinėjamos normos nėra teisės aktas dėl alkoholinių gėrimų vežimo.

45. Reikėtų priminti, kad šalys, kurios dalyvavo posėdyje, neginčijo Švedijos mažmeninės prekybos alkoholiu monopolijos buvimo teisėtumo. Jis buvo patvirtintas minėtu sprendimu *Franzén*. Kaip tą nurodė Švedijos vyriausybė, prekyba alkoholiniais gėrimais Švedijoje, išskyrus vartojimą pirkimo vietoje, yra atliekama per *Systembolaget* platinimo tinklą. Taigi *Systembolaget* yra vienintelis tarpininkas, kuris Švedijoje privatiems asmenims tiekia alkoholinius gėrimus¹⁶. Tai reiškia, kad privatus asmuo, kuris nori užsisakyti alkoholinių gėrimų Švedijoje, turi būtinai pateikti prašymą *Systembolaget*. Jei šių gėrimų yra mažmeninės prekybos alkoholiu monopolijos asortimente, privatus asmuo jų gali įsigyti tiesiogiai *Systembolaget* prekybos vietoje arba, esant reikalui, gali

pateikti nuotolinį užsakymą¹⁷. Jei šių gėrimų nėra mažmeninės prekybos alkoholiu monopolijos asortimente, taikoma įstatymo dėl alkoholio 5 skyriaus 5 straipsnio norma, kuri minėtame sprendime *Franzén* jau buvo pripažinta susijusia su mažmeninės prekybos alkoholiu monopolijos veikimu¹⁸.

46. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo pirmame klausime nurodytas draudimas privatiems asmenims importuoti alkoholinius gėrimus asmeniniams poreikiams turi būti nagrinėjamas šiame kontekste. Jis skirtas ne reglamentuoti anksčiau nei mažmeninė prekyba alkoholiu etapą, kaip teigia Komisija, o užtikrinti, kad privatus asmenys, naudodamiesi nuotoliniais užsakymais, pateikiamais tiesiogiai gamintojams kitose valstybėse narėse, neapeitų alkoholinių gėrimų nukreipimo sistemos, kurią pasirinko Švedijos Karalystė ir kuri minėtame sprendime *Franzén* buvo pripažinta atitinkančia EB 31 straipsnį.

47. Šia prasme, kaip nurodė generalinis advokatas A. Tizzano savo minėtoje išvadoje, užduotis importuoti užsakytus alkoholinius gėrimus yra iš esmės susijusi su įstatymu dėl alkoholio *Systembolaget* suteiktos specifinės

16 — Tai, kad, be savo prekybos vietų tinklo, *Systembolaget* kai kuriose retai apgyvendintose ir nutolusiose savivaldybėse perduoda alkoholinių gėrimų konkretų platinimą pašto skyriams ar kitiems asmenims, yra nesvarbu. Visais atvejais *Systembolaget* yra vienintelis alkoholinių gėrimų tiekėjas Švedijos vartotojams.

17 — Be to, pažymėtina, kad, kaip tą nurodė Švedijos vyriausybė, *Systembolaget* neprekiauja alkoholiniais gėrimais internetu.

18 — Minėta išvada (41 punktas).

funkcijos, kuri pasireiškia vienintelio ir kontroliuojamo šių gėrimų įsigijimo kanalo sukūrimu, įgyvendinimu¹⁹. Taigi norma dėl alkoholinių gėrimų užsakymų perdavimo *Systembolaget* (įstatymo dėl alkoholio 5 skyriaus 5 straipsnis) ir norma, susijusi su draudimu importuoti šiuos gėrimus asmeniniams poreikiams (įstatymo dėl alkoholio 4 skyrius), viena kita papildo ir yra neatsiejamos: ir viena, ir antra yra skirtos Švedijos vartotojų alkoholinių gėrimų prašymams nukreipti į *Systembolaget* kontroliuojamą išimtinės mažmeninės prekybos alkoholiu sistemą²⁰.

48. Žinoma, galima mėginti prieštarauti, kaip tą daro ELPA priežiūros institucija, kad Švedijos įstatymas aiškiai nedraudžia privatiems asmenims pateikti nuotolinių užsakymų tiesiogiai, taip pat ir internetu, jų pasirinktam Švedijos ar užsienio gamintojui ar platintojui.

49. Vis dėlto man atrodo, kad toks aiškus draudimas būtų perteklinis. Iš tiesų, kadangi alkoholinių gėrimų pardavimas per mažmeninės prekybos alkoholiu monopoliją yra vienintelis įstatyme dėl alkoholio numatytas prekybos būdas, kuris iš esmės yra šiai monopolijai suteiktos specifinės funkcijos

dalį ir taikomas neatsižvelgiant į prekių kilmę, nėra reikalo privatiems asmenims aiškiai uždrausti nuotolinį alkoholio pirkimą tiesiogiai iš kitų tiekėjų.

50. Be to, Komisijos prieštaravimas, pagal kurį *Systembolaget* nevykdo alkoholinių gėrimų, kuriuos privatus asmuo užsakė ir įsigijo tiesiogiai iš gamintojo, įsteigto kitoje valstybėje narėje, vežimo, taip pat atrodo nesvarbus.

51. Iš tiesų būtent dėl to, kad specifinė mažmeninės prekybos alkoholiu monopolijos funkcija yra nukreipti alkoholinių gėrimų įsigijimą į kontroliuojamą ir vienintelį kanalą, ir dėl to, kad *Systembolaget* tikrai nėra prekių vežimo įmonė, ji negalėtų atvežti alkoholinių gėrimų privačiam asmeniui, jei jis, pažeisdamas specifinę funkciją, kurią nacionalinis įstatymų leidėjas jai suteikė, į ją nesikreiptų.

52. Kai dėl bendresnio pobūdžio argumento, kurį ELPA priežiūros institucija pateikia remdamasi minėtu ELPA teismo sprendimu *HOB-vin*, susijusiu su Islandijos mažmeninės prekybos alkoholiu monopolija (ÁTVR), mano nuomone, jis turi būti atmestas.

19 — Minėta išvada (42 punktas).

20 — Ten pat (45 punktas).

53. ELPA priežiūros institucijos nuomone, iš šio sprendimo išplaukia, kad nacionalinė nuostata yra neatskiriama nuo monopolijos veikimo tik tuomet, jei ji tiesiogiai susijusi su monopolija. Atvirkščiai, nuostatos, susijusios su ūkio subjektų ir privačių asmenų veikla plačiąja prasme, yra nesusijusios su šios monopolijos veikimu ir turi būti nagrinėjamos atsižvelgiant į EB 28 straipsnį.

54. Priminsiu, kad minėtame sprendime *HOB-vín* ELPA teismo, į kurį kreipėsi Islandijos teismas, buvo paklausta, ar dvi komercinės sąlygos, kurias Islandijos mažmeninės prekybos alkoholiu monopolija nustatė sprendimu bei sutartimi ir kurias turėjo atitikti tiekėjų asortimentas²¹, turėjo būti nagrinėjamos atsižvelgiant į Europos ekonominės erdvės susitarimo (toliau – EEE susitarimas) 11 straipsnį, kurio formuluotė iš esmės tokia pati kaip EB 28 straipsnio formuluotė, ar atsižvelgiant į EEE susitarimo 16 straipsnį, kurio formuluotė iš esmės tokia pati kaip EB 31 straipsnio formuluotė.

55. Remdamasis atskyrimu, atliktu minėto sprendimo *Franzén* 35 ir 36 punktuose,

21 — Iš tikrųjų iš minėto sprendimo motyvų 4 punkto išplaukia, kad, pirma, ÁTVR buvo priėmęs bendrojo pobūdžio reglamentą („rule“) dėl alkoholinių gėrimų pirkimo ir pardavimo, pagal kurį sąlygos, kurias turėjo atitikti asortimentas, buvo nustatytos, antra, šios sąlygos taip pat buvo pakartotos šios bendrovės sutartyse su asortimento tiekėjais.

ELPA teismas nusprendė, kad nagrinėjamu atveju lemiamas kriterijus nustatant, ar nagrinėjamos komercinės sąlygos yra neatsiejamos nuo Islandijos mažmeninės prekybos alkoholiu monopolijos, yra tai, kad jos taikomos tik ÁTVR įmonėms, kurios savo komercinei veiklai taip pat naudojo (administravo) prekių sandėlius. Kadangi jos reglamentavo tik ÁTVR sutartinius santykius, nagrinėjamos komercinės sąlygos pripažintos neatsiejamomis nuo monopolijos veikimo ir nagrinėtos EEE susitarimo 16 straipsnio atžvilgiu²².

56. Esu įsitikinęs, kad būtų neapdairu norėti, remiantis atskyrimu, atliktu ELPA teismo minėtame sprendime *HOB-vín*, nustatyti bendrąsias pasekmes. Iš tiesų šis teismas atsargiai pažymėjo, kad pirmiau nurodyta atskyrimo linija naudojama „nagrinėjamu atveju“. Kitaip tariant, nors iš tikrųjų teisės akte nustatytos sąlygos arba *a fortiori* pačios monopolijos nustatytos komercinės sąlygos, kaip antai byloje, dėl kurios buvo kreiptasi į ELPA teismą, kurios taikomos tik monopolijai, gali būti laikomos neatsiejamomis nuo jos veikimo, nacionalinės normos, skirtos kitiems ūkio subjektams ar privatiems asmenims, nėra būtinais atsiejamos nuo monopolijos veikimo. Be to, pažymėtina, kad šios išvados 35 punkte cituotuose sprendimuose Teisingumo Teismas išnagrinėjo nacionali-

22 — Minėto sprendimo 24–26 punktai (laisvas vertimas iš anglų kalbos).

nes normas EB 31 straipsnio atžvilgiu, nors šios normos nebuvo tiesiogiai skirtos nagrinėjamai monopolijai. Pagaliau, kaip jau tą pažymėjau, mano nuomone, viskas priklauso nuo nagrinėjamai monopolijai nacionaliniu įstatymu suteiktos specifinės funkcijos.

57. Galiausiai ieškovų pagrindinėje byloje, Komisijos ir ELPA priežiūros institucijos nuomone, tai, kad Suomijos mažmeninės prekybos alkoholiu monopolija įgyvendina savo funkcijas neatsižvelgdama į draudimą, panašų į nagrinėjamąjį šioje byloje, įrodo, kad šis draudimas yra nesusijęs su monopolijos veikimu.

58. Generalinis advokatas A. Tizzano jau atmetė šį argumentą, teisingai pabrėždamas, kad apskritai nereikia nustatyti, ar monopolija gali veikti be nagrinėjamo draudimo, tačiau reikia įvertinti, ar numatytas draudimas iš esmės susijęs su specifinės funkcijos, kurią nacionalinis įstatymų leidėjas nusprendė suteikti savo monopolijai, įgyvendinimu²³.

59. Siekdamas šiek tiek išplėtoti šį pasiūlymą, jo neiškreipiant, aš manau, kad minėtame sprendime *Franzén* nurodytas kriterijus, tai yra kriterijus dėl nacionalinių nuostatų ir mažmeninės prekybos alkoholiu

monopolijos buvimo ir veikimo nesusijusio pobūdžio, reikalauja, kad Teisingumo Teismas iškeltų klausimą, ar nagrinėjamas draudimas turi *ratio*, kuris nepriklauso nuo Švedijos mažmeninės prekybos alkoholiu monopolijos buvimo ir veikimo.

60. Iš tiesų pripažinus, kad norma yra „nesusijusi“ su mažmeninės prekybos alkoholiu buvimu ir veikimu, mano nuomone, reikėtų manyti, kad ši norma turi savo pagrindą ir, su sąlyga, kad atitinka Bendrijos teisę, gali egzistuoti nepriklausomai nuo aptariamoms monopolijos buvimo ir veikimo²⁴. Tačiau nagrinėjamas draudimas be šios monopolijos buvimo ir veikimo neturi jokie pagrindo, nes, kaip anksčiau nurodžiau, jis yra iš esmės susijęs su nacionaliniu įstatymu Švedijos mažmeninės prekybos alkoholiu monopolijai suteiktos specifinės funkcijos įgyvendinimu.

61. Atsižvelgdamas į visus šiuos svarstymus, siūlau Teisingumo Teismui į pirmąjį prejudicinį klausimą atsakyti, kad draudimas privatiems asmenims importuoti alkoholinius gėrimus asmeniniams poreikiams, nurodytas sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, turi būti vertinamas EB 31 straipsnio atžvilgiu.

24 — Pažymėtina, kad panašu, jog iš esmės tokia buvo ir Komisijos pozicija ELPA teisme minėtoje byloje *HOB-vin*. Iš tikrųjų sprendimo motyvų 23 punkte nurodyta: „<...> the agent for the Commission suggested a test whereby a given measure should be deemed to fall under the ambit of Article 16 EEA in cases where it would not exist without the monopoly“.

23 — Minėta išvada (47 punktus).

B — *Dėl antrojo prejudicinio klausimo*

62. Antruoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar draudimas privatiems asmenims importuoti alkoholinius gėrimus asmeniniams poreikiams atitinka EB 31 straipsnyje numatytas sąlygas.

63. Reikia priminti, kad EB 31 straipsnio 1 dalyje numatyta, jog valstybės narės visas valstybines komercinio pobūdžio monopolijas pertvarko taip, kad būtų užtikrinta, jog nė vienas valstybių narių nacionalinis subjektas nebus diskriminuojamas prekių pirkimo ir pardavimo sąlygų atžvilgiu. Dėl pardavimo monopolijų Teisingumo Teismas nusprendė, kad „draudžiamos monopolijos, kurios pertvarkytos taip, kad iš kitų valstybių narių kilusios prekės teisiškai arba faktiškai atsiduria nepalankesnėje padėtyje, palyginti su nacionalinėmis prekėmis“²⁵. Be to, Teisingumo Teismas nurodė, kad norint patikrinti, ar prekybos monopolija pertvarkyta taip, kad nebūtų jokios diskriminacijos EB 31 straipsnio 1 dalies prasme, reikia išnagrinėti, ar dėl monopolijos iš kitų valstybių narių tiekiamos prekės gali atsidurti nepalankesnėje padėtyje arba tokios prekės faktiškai atsiduria nepalankesnėje padėtyje²⁶.

64. Kalbant apie pagrindinę bylą, aš visiškai sutinku su generalinio advokato A. Tizzano požiūriu, kai jis nurodo, kad taikant įstatymą dėl alkoholio *dėl paties* draudimo privatiems asmenims importuoti asmeniniams poreikiams iš kitų valstybių narių tiekiamos prekės neatsiduria nepalankesnėje padėtyje, atvirkščiai, šios prekės yra visiškai tokioje pačioje padėtyje kaip ir nacionalinės prekės. Iš tikrųjų, pirma, privatūs asmenys gali įsigyti ir vienu, ir kitų prekių tik *Systembolaget* parduotuvėse bei prekybos vietose ir, antra, jei jų nėra *Systembolaget* siūlomame asortimente, ir vienos, ir kitos prekės turi būti užsakytos per šią bendrovę, taikant įstatymo dėl alkoholio 5 skyriaus 5 straipsnį²⁷.

65. Tačiau, atsižvelgiant į pagrindinės bylos aplinkybes, kitaip nei generaliniam advokatui A. Tizzano, man šis vertinimas atrodo pakankamas norint naudingai atsakyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikiamam teismui.

66. Iš tikrųjų reikia nepamiršti, kad ieškovai pagrindinėje byloje užsakymus užsienio tiekėjui ir gamintojui pateikė tiesiogiai, net nemėgindami prašyti tą padaryti *Systembolaget*, priešingai taisyklėms, numatytoms įstatymo dėl alkoholio 5 skyriaus 5 straipsnyje.

25 — Minėti sprendimai *Franzén* (40 punktas) ir *Hanner* (36 punktas).

26 — Žr. šia prasme minėtą sprendimą *Hanner* (37 ir 38 punktai).

27 — Žr. šia prasme minėtą išvadą (55 punktas).

67. Būtent dėl to prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar draudimas privatiems asmenims importuoti alkoholinius gėrimus asmeniniams poreikiams kartu su *pačiu* pareigos pateikti užsakymą *Systembolaget* siekiant įsigyti alkoholinių gėrimų, kurių nėra mažmeninės prekybos monopolijos asortimente, *principu* atitinka EB 31 straipsnį.

68. Kita vertus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo neklausia, ar nagrinėjamas draudimas atitinka EB 31 straipsnio 1 dalį hipotetinėje situacijoje, t. y. jei ieškovai pagrindinėje byloje būtų tinkamai pateikę savo užsakymus *Systembolaget* ir pastaroji būtų atsisakiusi juos vykdyti dėl „rimtų sumetimų“, taikydama faktinių pagrindinės bylos aplinkybių metu taikytinos įstatymo dėl alkoholio 5 skyriaus 5 straipsnio redakciją *in fine*²⁸.

69. Be to, neginčijama, kad *Systembolaget* niekada nepasinaudojo teise atsisakyti vykdyti užsakymą dėl „rimtų sumetimų“, taikant įstatymo dėl alkoholio 5 skyriaus 5 straipsnį *in fine*.

28 — Primintina, kad nuo 2005 m. sausio 1 d. Švedijos įstatymų leidėjas panaikino *Systembolaget* teisę dėl „rimtų sumetimų“ atsisakyti vykdyti alkoholinių gėrimų užsakymus, kuriuos jai pateikė privatūs asmenys, taikant įstatymo dėl alkoholio 5 skyriaus 5 straipsnį.

70. Mano nuomone, iš to matyti, kad įstatyme dėl alkoholio numatytas draudimas privatiems asmenims importuoti alkoholinius gėrimus asmeniniams poreikiams iš principo neprieštarauja EB 31 straipsniui.

71. Nepaisant to, kas buvo pasakyta anksčiau, jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad į jį kreiptasi ir dėl klausimo, ar nagrinėjamas draudimas atitinka EB 31 straipsnio 1 dalį, nes šis draudimas gali būti taikomas kartu su *Systembolaget* atsisakymu dėl „rimtų sumetimų“ vykdyti privačių asmenų užsakymus importuoti alkoholinius gėrimus, kurių nėra mažmeninės prekybos alkoholiu monopolijos asortimente, taikant įstatymo dėl alkoholio 5 skyriaus 5 straipsnį *in fine*, į klausimą reikėtų atsakyti taip: sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodytas draudimas atitinka EB 31 straipsnio 1 dalį tik tuomet, jei pagal jį tiekiamos iš kitų valstybių narių prekės teisiškai arba faktiškai vertinamos nediskriminuojančiai. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar taip yra pagrindinės bylos atveju.

III — Išvada

72. Atsižvelgdamas į tai, kas pasakyta, siūlau Teisingumo Teismui į *Högsta domstolen* (Švedija) pateiktus klausimus atsakyti taip:

- „1. 1994 m. gruodžio 16 d. Įstatyme dėl alkoholio (*alkohollag*) Nr. 1738 numatytas draudimas privatiems asmenims importuoti alkoholinius gėrimus asmeniniams poreikiams šiuo įstatymu įtvirtintoje specialioje sistemoje laikytinas norma, iš esmės susijusia su mažmeninės prekybos šiomis prekėmis monopolijos buvimu ir veikimu. Taigi jį reikia nagrinėti EB 31 straipsnio atžvilgiu.

2. Įstatyme dėl alkoholio įtvirtintos specialios sistemos kontekste draudimas privatiems asmenims importuoti alkoholinius gėrimus asmeniniams poreikiams iš principo atitinka EB 31 straipsnio 1 dalį.

Tačiau, kadangi šis draudimas gali būti taikomas kartu su mažmeninės prekybos alkoholiu monopolijos teise atsisakyti dėl „rimtų sumetimų“ vykdyti privačių asmenų užsakymus importuoti alkoholinius gėrimus, kurių nėra aptariamose monopolijos asortimente, šis draudimas atitinka EB 31 straipsnio 1 dalį tik tuomet, jei pagal jį tiekiamos iš kitų valstybių narių prekės teisiškai arba faktiškai vertinamos nediskriminuojančiai. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar taip yra pagrindinės bylos atveju.“